

Az Oodi közelről, s távolról

Másfél óra a könyvtárosok Mekkájában

2025 augusztusában a Veszprémi Magyar–Finn Egyesület szervezésében nyolcan „Alvar Aalto útján” jártunk. Hárman utaztunk könyvtárosok, akiket a rengeteg látnivaló mellett leginkább a méltán világhírű Oodi érdekelt talán legjobban. Nagyon vártuk azt a néhány órát, amit ott tölthettünk.

Már a városnéző sétánk során hívogatóan kacsintgatott ránk a különleges épület a város központjában, de néhány órát még várnunk kellett, hogy belülről is megcsodálhassuk.

Sokan – könyvtárosok, építészek, rajongók – írták már le a lenyűgöző és különleges épületet. Ismerjük, olvashatjuk a gondolat megfogadásától a megnyitáig vezető utat. Miként tervezték éveig, miképp vonták be a közösséget, milyen igényfelmérések készültek és hogy született meg ez a csoda.

Mert az Oodi nem egy könyvtár, hanem egy valódi csoda. Valóban az, aminek megálmodták és megépítették: egy központ, egy inspiráló tér, ahol mindenki jól érezheti magát. Az Oodi a finn néplélek tükré. Annak szánták és azzá is vált. A könyvtár valódi esszenciája a finnságnak. Mint az idegenvezetőnkől megtudtuk a finn nép három alappillére a bizalom, az egyenlőség és a nyitottság. És ezt tükrözi a könyvtár. A könyvtárban barangolva valóban mindenhol ezzel a három fogalommal találkozhatunk.

Bizalom: minden nyitott, az eszközök szabadon használhatók. Legyen az egy sakk-tábla, egy társasjáték, egy 3D nyomtató,

egy textilnyomtató. Nagyon sok eszköz elérhető és használható önállóan, természetesen igény szerinti segítséggel. Ezek az eszközök már néhány hazai könyvtárban is elérhetőek – még ha nem is önálló használatra –, azonban a bárki számára kihelyezett vasaló azért némi meglepetést okozott. Bár valóban megbíznak a használókban, olvasókban, azért van olyan gitár, amit nem lehet kölcsönözni, csak helyben használni. De olyan is akad, ami kölcsönözhető.

Egyenlőség: Ennek filozófiája is áthatja az épületet, a könyvtárat. Az természetes, hogy a használók egyenlő elbírálás alá esnek, legyenek finnek, bevándorlók vagy hátrányos helyzetűek. De nem csak a szolgáltatásokban jelenik meg ez a gondolat. Az egész épület ezt sugalmazza. Hosszú évek tervezési munkája volt, hogy a legmegfelelőbb helyet találják meg a könyvtárnak. Így lett a belváros szívében, közvetlen a főpályaudvar mellett. Itt fordul meg a város 700 ezer lakosának nagy része. A hatalmas tér felől akadálytalanul bárki beléphet a könyvtárba. Az előcsarnok mindenkit befogad. Sehol egy lépcső, egy akadály, egy korlát. Az épület bárki számára nyitott és szabadon látogatható. És itt a hangsúly a bárkin van. A könyvtár elhelyezkedését nem csak a vasútállomás határozza meg. A tér másik oldalán magasodik a finn parlament épülete. A vezetőnk szerint tudatosan úgy tervezték a könyvtárat, hogy a csekély szintkülönbség ellenére is az Oodi terasza magasabban legyen, mint a parlament épülete. Üzenve ezzel a döntéshozóknak, látjuk a munkát, mi – a lakosság. Mi vagyunk magasabban. Mindenesetre azt a saját szemünkkel láttuk, saját magunk tapasztaltuk, hogy a teraszról nem csak a híres Finlandia Házra, de a parlamentre is lenézünk.

Nyitottság: Tulajdonképpen minden, amit fentebb leírtam és tapasztaltunk. Nyitottak az újra, nyitottak egymásra és nyitottak a kihívásokra. Ha új igény érkezik, megvizsgálják, miképpen lehet arra reagálni. Bár a finnek általában magányos és magának való emberként ismerjük, mégis befogadók. A könyvtárba bárki bemegethet, és szinte bármit megtehet. Esetenként alszanak is a pihenni vágyók. Olvasnak, kölcsönöznek, de szinte a polcok között ehetnek is. A terek átláthatóak, a polcok alacsonyok. A hatalmas tereket mégis ügyesen törik meg, így nem zavaró a sok különböző funkció egymás mellett. Tökéletesen elkülönül a gyermekkönyvtár – bár inkább a gyermekirodalom a megfelelő kifejezés –, a szabadpolcos könyvkiválasztó, a büfé és a folyóiratolvasó. Elkülönül, mégis gondtalan az átjárás. Olyannyira, hogy a könyvszállító robot is könnyedén hozza-viszi a könyveket.

Ahogy már írtam: az Oodi nem egy könyvtár, hanem egy inspiráló csoda. Különleges, egyedi. Erről is meggyőződhattunk saját szemünkkel, mert utunk során volt szerencsénk egy újonnan átadott fiókkönyvtárban is járni. Ami szintén nagyon szép, minta lehet számunkra, de valójában „csak” egy jó könyvtár.

A végére még egy gondolat a példaértékű finn könyvtári rendszerről. Nem csak az a lenyűgöző, amilyenek a könyvtárak. Számomra sokkal inkább az, hogy a könyvtárak energiáit nem az igényteremtés köti le, hanem a valós kérések kiszolgálása. Azt viszont maximális odaadással végzik. A fővárosban és kisvárosokban is.

Oros Sándor

Könyvtár a híd alatt

A Békés Megyei Könyvtár és az MKE Békés Megyei Szervezete szakmai napján finn és észt könyvtárak mutatkoztak be a vármegye könyvtárosainak. Harri Annala, a Helsinki Központi Könyvtár nemzetközi részlegének könyvtárosa „Oodi: könyvtár a lakosság és a turisták szolgálatában” címmel tartott online előadást. Az „Oodi” Helsinki központi könyvtára, mely egyike a városban működő, közel 40 tagból álló városi könyvtárhálózatnak. A Helsinki Központi Könyvtár 2018 decemberében nyitott meg.

A finn jogszabály definiálja a könyvtári tevékenységek alábbi célkitűzéseit:

- egyenlő esélyű hozzáférés az oktatási és kulturális lehetőségekhez,
- információk és ismeretek elérhetővé és felhasználhatóvá tétele,
- az olvasáskultúrához és a digitális írástudás köthető készségek fejlesztése,
- az életen át tartó tanulás és a kompetenciafejlesztés támogatása,
- az aktív állampolgári lét, a demokrácia és a szólásszabadság előmozdítása.

A könyvtári szolgáltatások a jogszabályi háttérnek köszönhetően térítésmentesen igénybe vehetők.

Az Oodi szolgáltatásait és kialakítását a főváros lakosaival együttműködésben tervezték meg. Ez a folyamat már 2010-ben elindult, a könyvtár megnyitásával sem ért véget. A létesítmény egyedi tervezésű, célja az innovatív szolgáltatások láthatóvá tétele és támogatása.

Az épület három szintjét csigalépcső köti össze, mely lényegében az „Oodi” központi eleme. Egyszerre szimbolizálja a sokszínűséget, a befogadást és a művészi kifejezést.

A földszinti tér egy belvárosi utca (hasonló kivitelezés Békéscsabán is látható), mely a

híd alatt található. A városi utcákhoz hasonlóan számos szolgáltatás megtalálható, a látogatók szabadon sétálhatnak, nézelődhetnek. A nagy látogatottságú térben az információmegosztás különféle módjaiba ütközünk (pl. a lépcsőfokokon). Az ifjúsági részleg a fedett utca fölött, egy erkélyen található. A helyiség beszélgetésre, házi feladatok elkészítésére és kikapcsolódásra egyaránt alkalmas. A „Maijansali” a könyvtár többfunkciós rendezvényterme, mely nyilvános és zártkörű eseményeknek, előadásoknak, szemináriumoknak, beszélgetéseknek – vagy koktélparkitnak – egyaránt otthont ad. A könyvtárban működő étterem gazdag kínálatával és catering-szolgáltatással rendelkezik. A Kino Regina filmszínház, mely a Nemzeti Audiovizuális Intézet filmvetítéseinek, programjainak és egyéb rendezvények számára egyaránt ideális helyszín.

A hídszerkezetben található a második emelet. Az itt lévő terek (oktatótermek, stúdiók, gamer termek) és technológiák biztosítják a könyvtári törvényben előírtak megvalósulását, az egész életen át tartó tanulás és a kompetenciafejlesztés támogatását. Ez a szint a tanulás mellett a kreatív alkotó- és a szabadidős tevékenységek tárháza. Az üvegezett, nagyablakos termek, a nyitott alkotóterek láthatóvá teszik a könyvtárhasználók kreativitását és tevékenységét. Podcastek készítése, multimédiás tartalmak szerkesztése, zenekari próbák, fotózás egyaránt elérhető a 6 stúdió valamelyikében. A terekben többek között videójáték-konzolok, 3D és nagyformátumú nyomtatók, varrógépek, forrasztók és lézervágók használhatók. A berendezések hozzájárulnak a fenntarthatósághoz, ugyanis a látogatók átalakíthatnak és megjavíthatnak alkatrészeket, eszközöket – minimális melléktermék keletkezése

„A híd harmadik emeletét stílszerűen „Könyvparadicsomnak” nevezik a látogatók”

mellett. A használók önállóan vagy a személyzet segítségével működtethetik az eszközparkot. A gépek használatához előzetes regisztráció szükséges, valamennyi eszköz térítésmentesen igénybe vehető.

A híd harmadik emeletét stílszerűen „Könyvparadicsomnak” nevezik a látogatók. Ezen a szinten a közkönyvtári szolgáltatások várják az olvasókat. Itt található a hagyományos könyvtári gyűjtemény. Tágas és világos terek, alacsony polcok, széles lépcsők, eszköztöltési lehetőség, egyéni és csoportos munkaadomások, kényelmes ülőhelyek (fotelek és kanapék), barátságos légkör fogadja a betérőket. A fedett parkhoz hasonlítható térben rendszeresen közönségtalálkozókat, időnként klasszikus zenei előadásokat szerveznek. A gyűjteményben könyvek, filmek, társas- és videójátékok egyaránt hozzáférhetők. Itt található a kifejezetten a kisgyermekes családok számára kialakított részleg. Az épület egy nagyméretű erkéllyel is rendelkezik, ahol remek panoráma nyílik a szomszédos építményekre (parlament, Kiasma Kortárs Művészeti Múzeum, Nemzeti Múzeum, Finlandia-palota). Az erkélyen minden év májusától kávézó üzemel.

A könyvtár munkatársai azért dolgoznak, hogy az emberek megszerezzék és fejlesszék azokat a készségeket, melyekkel a társadalom aktív és hasznos tagjai lehetnek. Egy olyan nyilvános helyet működtetnek, ahol mindenki egyenlő, mindenkit tisztelnek, mindenki biztonságban érezheti magát. A szolgáltatásfejlesztés érdekében bátorítják a látogatókat a vélemények megosztására.

Az előadás fordítását Lupták Zoltán, a Békéscsabai Magyar-Finn Baráti Kör elnöke segítette. A finn és az észt partnerek előadásának szervezésében közreműködött Lipták Linda (FinEst Projekt).

Juhász Zoltán